

Кузнецова І. О.

д. мистецтвознавства, професор

Ус В.Ф.

старший викладач

Луганцева Д. А.

студент

Національний авіаційний університет, Україна

СХІДНОТРИПІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ПОСУД УМАНЩИНИ: ХАРАКТЕРНІ РИСИ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Анотація. У даній статті розглянуто процес формування східнотрипільського керамічного комплексу на різних етапах розвитку трипільської культури на Уманщині. Представлено вплив технології на форму посудини. Виявлено риси, що є характерними для форми східнотрипільського керамічного посуду на Уманщині.

Ключові слова: Уманщина, керамічний посуд, форма, східнотрипільська культура.

Keywords: Uman district, pottery, shape, South Tripoli culture.

Постановка проблеми. Світовий дизайн бере свій початок з першоджерел людської культури, ґрунтуючись на інтуїтивних принципах створення предметно – просторового середовища. Протодизайн є потужною основою для формування сучасного антропометричного простору, але проблема формоутворення об'єктів залишається не вирішеною. Уявлення про розвиток трипільської культури на сучасному етапі є дещо застарілими й вимагає більшої конкретизації. Сучасний український дизайн потребує чіткого осмислення, дослідження й систематизації знань про підґрунтя для його розвитку. Дослідження формоутворення об'єктів протодизайну на Уманщині на прикладі трипільської культури є важливим для формування українського національного дизайну, зокрема для визначення характерних рис керамічного посуду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення трипільської кераміки є основоположним для дослідження трипільської культури, саме на підставі аналізу керамічного комплексу виокремлено західний і східний варіант. Практично відсутні праці з дослідження окремих регіональних варіантів східнотрипільської культури, за винятком монографії С.Гусева „Трипільська культура середнього Побужжя рубежу IV–III тис. до н.е.” [6]. Варто виокремити монографію П. Горохівського „Уманщина в епоху міді-бронзи” [5], де автор аналізує посуд переважно з історичного погляду.

Найбільш повною й узагальненою працею по історії трипільської культури є монографія „Енциклопедія трипільської цивілізації” [2], систематизована групою авторів. Однак виробу протодизайну розглядаються переважно в історичному аспекті, а не з точки зору формоутворення.

Дослідження історіографії трипільського протодизайну, а саме кераміки, у своїх статтях торкаються сучасні дослідники: А.Вінниченко, Н.Темірова [3].

Проводилися дослідження і керамічного виробництва. У монографії С. Рижова, Н. Бурдо, М. Відейка чільне місце відведено аналізу пам'яток Уманщини [1].

Дослідження мають узагальнений характер й потребують детального аналізу, враховуючи процес формоутворення.

Формулювання цілей статті. Виявити характерні риси формоутворення, визначити залежність форми від функції та технології виготовлення, дослідити процес історичного формоутворення східнотрипільської кераміки на Уманщині

Основна частина. Територія сучасної Черкащини здавна була одним із центрів важливих історичних процесів. В межах сучасної Уманщини перші поселення були вже в епоху палеоліту. Особливо значущу роль у дослідженні об'єктів протодизайну Уманщини відіграє посуд трипільської культури, адже саме посуд є характерною етнографічною ознакою культурно-історичної спільноти.

Керамічний комплекс поселень Уманщини відтворює процес розвитку ремесла у східних трипільців

Ранній етап східнотрипільської культури представляє група пам'яток Борисівського типу. Керамічний комплекс формують три групи посуду: із заглибленим орнаментом, з канелюрами, кухонний посуд. Характерними є грибоподібні навершя кришок та біноклеподібні посудини. Кухонний посуд репрезентований широкогогорлими горщиками із заглаженою внутрішньою поверхнею і недбало промащеною глиною зовні.

Наступний етап розвитку Трипілья представлений пам'ятками типу Красноставки. Виникають зміни у формах посуду: поширюються грушоподібні горщики і зерновики, які мають значно більші розміри, Сферичні покривки до горщиків заміщуються на конічні. Біноклеподібні посудини зазнають певних змін: вищими стають розтруби й різноманітнішими перемички між ними.

Наступний етап у розвитку Трипілья представлений пам'ятками типу Шкарівки. На цьому етапі набувають розповсюдження грушоподібні горщики, збільшується кількість біноклеподібних посудин. Новою формою посуду стає кратерний посуд з округлим тулубом, невеликим увігнутим дном.

З подальшою еволюцією східних трипільців помітно зростають розміри зерновиків і кратерних посудин.

Для поселень типу Миропілля характерними є великі піфоси, грушоподібні посудини з покривками, кратери, кубки.

У керамічному комплексі східних трипільців існує три групи посуду: кухонний, столовий і тарний.

Найпоширенішими в першій групі є кухонні горщики. Для них характерні невисокі стягнуті вінчики й легко перегнуте ребро.

Посуд даної групи слабо орнаментований. Зазвичай оздоблений пальцевими зашипами (наколками, насічками) довкола шийки. Інколи зустрічається рельєфний орнамент у вигляді наліплень, що мають конічну, округлу й приплюснуту форму.

Друга група – це столовий посуд. Він формується із тонкоструктурної глини. Прикрашали посуд канелюрами різними за шириною горизонтальними, вертикальними, косими рядами або у вигляді концентричних кіл.

Не для всіх посудин, які належать до другої групи, можна визначити призначення.

Сумніви щодо призначення викликають так звані горщики-кратери. Переважно їх визначають як покривки до зерновиків, і лише деякі дослідники визначають

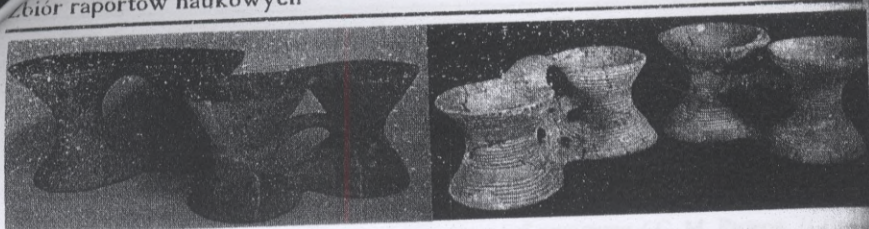

Рис. 1. Біноклеподібні посудини

Рис. 2. Горщик – зерновик

Рис. 3. Горщики з ручками

їх як культові посудини, які брали участь у магічних обрядах викликання дощу [5].

Особливе місце серед трипільського посуду займають біноклеподібні посудини, до різновидів яких належать також моноклі та триноклі (рис.1). Призначення їх досі не з'ясоване: деякі дослідники припускають, що це магичні посудини для викликання дощу, інші надають їм функції курильниць, треті – вважають, що це підставки для світильників, четверті – для обрядових антропоморфних фігурок, п'яті – пристроями для енергетичної гармонізації простору тощо [7].

До групи тарного посуду – належать великі горщики – зерновики (рис. 2, 3), амфороподібні горщики „„годовниці“. Це – цеброподібні горщики, які застосовували у годуванні худоби.

Основним етапом виготовлення кераміки є формування посудини. На ранньому етапі переважно користувалися методом виліплювання посуду з одного шматка глини (рис. 4). Згодом його використовували тільки для формування посуду малих форм. Найпоширенішим був спосіб формування посудини із пластин глини. Для виготовлення зерновиків, застосовувалась ліпна техніка (основні прийоми: кільцевий і спіральний).

За допомогою болванки посудину формували таким чином: на мішечок, наповнений піском, накладали глину й розгладжували шпателем (рис.5).

Ліпна техніка формування посуду – спосіб його виготовлення з підготовленої керамічної маси. Таку техніку застосовували під час формування столового посуду.

Майстри використовували два способи випалювання – окислювальний (з доступом повітря) і відновлювальний (без доступу повітря).

Східнотрипільські майстри володіли технікою виконання заглибленого орнаменту. Часто посудини прикрашали рельєфні деталі у вигляді виступів, які витискувались із внутрішнього боку стінки посудини за допомогою палички. Методом

Рис. 4. Етапи формування посуду методом ліплення

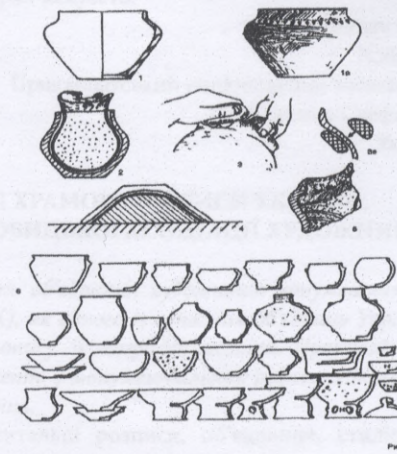

Рис. 5. Способи формування посуду за допомогою болванок

скульптурної ліпки прикрашались горщики антропоморфними і зооморфними деталями (Великий Кут, Миропілля, Тростянчик, Христинівка) [3].

Для формування стінок методом кругового і спірального необхідне використання спеціального обладнання, яке передбачає круговий рух посудини або підставки, що підвищує якість виробу.

Висновки. В процесі дослідження визначення такі характерні риси формування східнотрипільського керамічного посуду:

- застосування комбінаторного елемента (моноклі, біноклі, триноклі);
- чіткість й загострення форми, мінімальне використання лекальних ліній;
- контрастно перемінний поперечний переріз за радіусом;
- вивернутість горлечка посудини, т.з. «кратерна форма»;
- рельєфні деталі.

Перспективи подальших досліджень. Подальшим напрямком дослідження є визначення особливостей формування керамічного посуду ямної та білогрудівської культури на Уманщині.

Література

1. Відейко М. Ю. Кераміка бронзового віку// Рижов С. М., Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. Давня кераміка України. – К.: 2002. – С. 145–192.
2. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація / М. Ю Відейко. – К.: Академперіодика, 2002. – 141 с.: В 2-х т. – Т.1. – К.: 2004.
3. Вінниченко А. І. Етапи вивчення зооморфної пластики трипільської культури / А. І. Вінниченко, Н. Р. Темірова // Історичні і політологічні дослідження . – 2013. – № 3. – С. 118-122.

4. Горохівський П. Нарис історії Христинівщини / П. Горохівський. – Умань: Аналітик, 2003. – 154 с.
5. Горохівський Петро Іванович. Уманщина в епоху міді-бронзи: Монографія. / П.І. Горохівський. – Умань: 2011. – 240 с.
6. Гусев С.О. Трипільська культура середнього Побужжя рубежу IV-III тис. до н.е [Текст]: дис.канд.іст.наук: 07.00.06 / Гусев Сергій Олександрович; АН України, Інститут археології. – К., 1993. – 318 л.
7. Рижов С. М. Гончарство племен трипільської культури / С. М. Рижов. // Давня кераміка України. – К., 2001 – С. 5 – 60.

Рудак О. М.

Аспірант,

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Україна

СУЧАСНІ МОНУМЕНТАЛЬНІ ХРАМОВІ РОЗПИСИ УКРАЇНИ. МАЛЯРСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ДРОГОБИЦЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ХУДОЖНИКІВ

У статті висвітлено діяльність об'єднання художників-монументалістів Дрогобицької Асоціації Художників (ДАХ), як одного із сучасних об'єднань України у сфері монументального церковного живопису, іконографії, мозаїки. Проаналізовано специфіку та стилістику основних сюжетів у монументальних розписах інтер'єрів храмів, де працювали художники об'єднання.

Ключові слова: храм, монументальні розписи, об'єднання, стилістика, сюжет.

Keywords: church, monumental painting, associations, the style, the plot.

Після здобуття незалежності у культурно-мистецькому житті України відбулося багато змін. Важливим фактором стала ліквідація тотального впливу державної політики на художні об'єднання, товариства, тощо. Це дало можливість, створеним ще у радянський період, а також новоствореним мистецьким об'єднанням, для вільного творчого мислення та самовираження. Такі процеси відбувалися не тільки у столиці та обласних центрах, але і на периферії. За відносно короткий проміжок часу, було сформовано кілька осередків, де художники-монументалісти та іконописці працюють на високопрофесійному рівні у галузі монументального храмового живопису. Визнаним провідним осередком церковного мистецтва, зокрема, монументального храмового малярства, є творча майстерня визнаного художника Миколи Стороженка в Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури, що у Києві. Ще один потужний колектив художників-монументалістів сформувався у Львові на базі Львівської академії мистецтв [3, 44]. Також діють фахові об'єднання художників-монументалістів, які сформувались як на базі відповідних університетів та інститутів, асоціацій художників конкретних міст, або як самостійні структури, діяльність яких є менш відомою, але не менш цінною для сакрального мистецтва. Саме до таких малярських об'єднань можна віднести об'єднання, що сформувалося у місті Дрогобичі, що на Львівщині, і яке, на правах живописного відділення, увійшло до Дрогобицької Асоціації Художників [3].

Основу дослідження склали матеріали зібрані під час мистецтвознавчої розвідки по храмах, які розписували та оздоблювали майстри об'єднання. Використані матеріали, також, з електронних ресурсів, зокрема, із сайту об'єднання [4;5;6;7;8].

Творче об'єднання сформували митці, які здобували освіту у художніх вузах України. Так, частина навчалась в Ужгородському коледжі прикладного мистецтва – Я. Данилів, М. Олексяк; Львівському училищі прикладного та ужиткового мистецтва ім.І.Труша – С. Булко, Я. Баландюх, Л. Микитич, Н. Хомик, пізніше продовживши

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Najnowsze badania naukowe.

Teoria, praktyka

Poznan

30.03.2015 - 31.03.2015

Część 1

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

Актуальные научные исследования.

Теория, практика.

Познань

30.03.2015 - 31.03.2015

Часть 1

Najnowsze badania naukowe.

Teoria, praktyka.

30.03.2015 - 31.03.2015

U.D.C. 72+7+7.072+61+082
B.B.C. 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zł.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka„
(30.03.2015 - 31.03.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»,
2015. - 104 str.
ISBN: 978-83-65207-05-0 (t.1)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-
Praktycznej Konferencji 30.03.2015 - 31.03.2015 roku. Poznan.
Część 1.

U.D.C. 72+7+7.072+61+082
B.B.C. 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach
należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2015

ISBN: 978-83-65207-05-0 (t.1)

"Diamond trading tour" ©

Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 1. ARCHITEKTURA. BUDOWNICTWO. (АРХИТЕКТУРА.
СТРОИТЕЛЬСТВО.)

1. Гейко І. П. 6
ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
БЕЗПЕКИ У ЗАЛАХ СУДОВИХ ЗАСІДАНЬ РАЙОННИХ БУДИНКІВ
СУДУ
2. Ковальська Г.Л., Репкіна К. В. 11
ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖИ ЦЕНТРІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
- SEKSCJA 3. NAUK BIOLOGICZNYCH.(БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)
3. Скворинська О. І., Ткачук М.А., Грегірчак Н.М. 15
ДРІЖДЖІ ЯК ДЖЕРЕЛО РИЗИКУ У ВИРОБНИЦТВІ ХЛІБА
4. Skovorynska O., Gregirchak N. 18
USING THE HACCP SYSTEM IN MANUFACTURE OF COMPRESSED
BAKER'S YEAST
5. Дзюбенко О. 20
ЗАБРУДНЕННЯ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ ВАЖКИ-
МИ МЕТАЛАМИ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ НОРМУВАННЯ
6. Черепнин В.А. 26
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГЛИКОПРОТЕИНА-АНТИФРИЗА БОЛЬШОГО
МУЧНОГО ХРУЩАКА (ТЕНЕВРИО МОЛІТОР) В КАЧЕСТВЕ КРИО-
ПРОТЕКТОРА ДЛЯ КРИОКОНСЕРВАЦІИ СПЕРМЫ КАРПА
- SEKSCJA 5. GEOGRAFICZNY NAUKI (ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАУКИ)
7. Козак Т.І. 28
ЕЛЕКТОРАЛЬНА ПІДТРИМКА (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПАРЛАМЕНТ-
СЬКИХ ВИБОРІВ 2014 РОКУ) ЯК ОСНОВА ВПЛИВОВОСТІ ПОЛІ-
ТИЧНИХ ПАРТІЙ
- SEKSCJA 7. JOURNALISM.(ЖУРНАЛИСТИКА)
8. Бичикашвили И. 32
ИНТРИГА – ДВИЖУЩАЯ СИЛА СОВРЕМЕННОЙ ЖУРНАЛИСТИ-
КИ. ПРИЧИНЫ, ПРИВЕДШИЕ К ЭТОМУ
9. Купцова А.О. 37
ГУМАНІСТИЧНА МОДЕЛЬ ЖУРНАЛІСТИКИ

10. Васюк І.І.	41
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВІТНІХ МЕДІА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ	
11. Дударевич І. К.	45
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАКОНТЕНТУ ТБ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ	
12. Гурчяні Х. Д.	50
СПЕЦИФІКА НАПОВНЕННЯ ПРАЙМ-ТАЙМ НА НАЦІОНАЛЬНИХ КАНАЛАХ УКРАЇНИ В ДОКРИЗОВИЙ ТА КРИЗОВИЙ ПЕРІОДИ	
СЕКЦІЯ 8. ART (ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ)	
13. Бойчук О. М.	54
ВНЕСОК ІВАНА ТА ЛЕВКА ГПСЬКИХ У РОЗВИТОК ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ П ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ	
14. Кузнецова І.О., Сірак В.В.	57
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ "РУХ В ДИЗАЙНІ"	
15. Кузнецова І. О., Луганцева Д. А.	62
СХІДНОТРИПІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ПОСУД УМАНЩИНИ: ХАРАКТЕРНІ РИСИ ФОРМОУТВОРЕННЯ	
16. Рудак О. М.	67
СУЧАСНІ МОНУМЕНТАЛЬНІ ХРАМОВІ РОЗПИСИ УКРАЇНИ. МАЛЯРСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ДРОГОВИЦЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ХУДОЖНИКІВ	
СЕКЦІЯ 12. NAUK MEDYCZNYCH. (МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ)	
17. Журавльов С.О., Кривенда В.С.	73
МЕХАНОТЕРАПІЯ ЯК ВИД ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ТЕРАПІЇ	
18. Винокурова О.М., Повидиш О.С., Анциферова Н.В.	76
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЖИРНИХ КИСЛОТ І ЇХ ПРОГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ У ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ГЕПАТИТ В ТА ЙОГО РЕЦИДИВИ	
19. Лемешко В.А.	80
К ВОПРОСУ О ФИЗИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ У ЛИЦ С ГЕМОРАГИЧЕСКИМИ ВЫСЫПАНИЯМИ	

20. Fedonjuk L.Ya., Malyk Yu.Yu., Hrymaljuk O.I.	83
TYPICAL MITRAL VALVE CHORDAE TENDINEAE AND ABNORMALLY LOCATED CHORDAE TENDINEAE OF THE HUMAN HEART LEFT VENTRICLE IN THE INVESTIGATION BY METHODS OF THREE-DIMENSIONAL RECONSTRUCTION AND LASER POLARIMETRY	
21. Fedonjuk L.Ya., Penteleychuk N.P., Tumanova O.A.	86
MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE TENDINOUS CORDS OF ATRIOVENTRICULAR HEART VALVES OF FETUSES, NEWBORNS AND INFANTS IN THE NORM	
22. Fedonjuk L.Ya., Semeniuk T.O., Yarema O.M.	89
PHISICAL PROPERTIES AND MORPHOLOGICAL SIGNS OF THE HUMAN HEART VALVES IN NORM	
23. Бігуняк Т.В., Стецюк І.О., Бігуняк К.О.	92
ГЕНЕТИЧНІ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПАДКОВИХ КОАГУЛОПАТІЙ	
24. Червоненко Н.М., Мозуль В.И., Дьяченко А.Ю.	97
МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ФІТОПРЕПАРАТОВ ТОНІЗІРУЮЩЕГО ДЕЙСТВИЯ НА РЫНКЕ УКРАИНЫ	
СЕКЦІЯ 28. TURYSTYKA. (ТУРИЗМ)	
25. Микитка Л. О.	101
ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ВИДІВ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ	

